

ВІДГУК

**офіційного опонента офіційного опонента кандидата юридичних наук,
доцента Брателя Сергія Григоровича на дисертацію
Сулацького Владислава Сергійовича «Адміністративно-правовий
механізм превентивної діяльності Національної поліції України»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальні проблемні питання функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України неодноразово поставали наріжним каменем у дослідженнях багатьох учених, проте, з урахуванням стрімких євроінтеграційних процесів і динамічності суспільства, потребує системного та впорядкованого оновлення. Автор слушно зауважує у вступі про те, що превентивна діяльність саме Національної поліції України є одним із найбільш широких векторів її роботи, як в інституційній площині (серед інших органів охорони правопорядку) так і крізь призму внутрішнього розподілу повноважень в самій поліції.

Саме через комплексний і багатоскладовий характер відповідних органів із системи Національної поліції України, а також зазначені соціально-правові особливості реалізації превентивного напрямку в контексті захисту прав і свобод людини і громадянина, додаткового та концептуального нового дослідження, потребує адміністративно-правовий механізм такої діяльності. Проте, слід зазначити, що вказана проблематика не є новою для вітчизняної юриспруденції та досліджувалась багатьма авторитетними вченими та дослідниками, які неодноразово звертали увагу на провідній ролі превенції в діяльності органів правопорядку, а також фрагментарних особливостях відповідного адміністративно-правового механізму.

Тому тема дисертації, обрана Владиславом Сергійовичем Сулацьким є актуальною, зазначене дослідження своєчасне і корисне як для науки, так і для практики.

Враховуючи викладене та необхідність перегляду адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України належить визнати доцільність даного ґрунтовного дослідження з метою опрацювання на підставі аналізу законодавства України та міжнародного нормативно-правового підґрунтя, а також статистичних даних і результатів соціологічних досліджень, у тому числі позицій вітчизняних дослідників-правознавців, основних проблемних питань функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України та сформулювати можливі шляхи їх вирішення.

Особливу цінність, як слушно зазначає автор складає вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливості його використання в Україні продемонстрували, що найбільш дієвим і ефективним із точки зору класичної превентивної діяльності є використання досвіду Грузії щодо проведення роз'яснювально-превентивної роботи, котра в свою чергу без високої

ймовірності суттєвого обмеження прав і свобод людини і громадянина, змістовно впливатиме на об'єкти превентивної діяльності засобами як правового виховання, так можливо й фрагментарного поліцейського примусу чи переконання.

Про актуальність дисертаційного дослідження свідчить його відповідність Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21; відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України № 454/2020).

Мета, завдання, об'єкт і предмет сформульовані вдало та відповідають вимогам, що встановлені Міністерством освіти і науки України. Так, об'єктом дисертаційного дослідження є суспільні відносини, у сфері здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України.

В дослідженні, автором було використано низку як загальних методів наукового розроблення проблемних питань так і спеціальні (специфічні) юридичні методи пізнання правової матерії, що уможливило отримання практично та теоретично застосовних результатів дисертаційного дослідження. Наприклад, використання філософських і загальнонаукових методів (такого як діалектичний – в спосіб аналізу праць дослідників із різних галузей гуманітарної науки в контексті здійснення превентивної діяльності Національної поліції України (підрозділ 1.1., 1.2., 1.3., 2.2., 2.3., 3.2.), а також історико-правовий метод – в спосіб дослідження історичних закономірностей дії відповідного інституту та нормативного підґрунтя, що його регламентував, (підрозділ 1.1., 1.2., 1.3., 3.1., 3.2.) дозволило поглибити зміст дослідження інституту превентивної діяльності підрозділами поліції та надати йому типових і характерних для цього явища рис, що зробили можливим подальше опрацювання виявлених проблемних питань. Водночас, логічний метод було використано автором у контексті планомірного та системного дослідження всіх структурних елементів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, а логіко-семантичний метод, уможливив поглиблення понятійно-категоріального апарату дослідження в усіх його аспектах (використано у всіх підрозділах). Крім цього, автором було ґрунтовно використано один із спеціально-юридичних методів (порівняльно-правовий), для з'ясування змісту й сутності функціонування інституту превентивної діяльності в органах поліції зарубіжних країн, а також

встановлення ймовірних шляхів використання такого досвіду у вітчизняній практиці Національної поліції України (підрозділ 3.1.).

На стор. 29-30 автор акцентує увагу на тому, що адміністративно-правовим механізмом є комплекс чинних положень законодавства, що складаються із взаємоузгоджених методів, способів, засобів, що дають можливість належним чином організувати системне та послідовне функціонування будь-якого інституту права чи його галузі. Водночас, адміністративно-правове регулювання є безпосередньою функцією адміністративно-правового механізму – змістом його функціонування, що витікає з «регульовальної» та «впорядкувальної» природи відповідного структурного утворення.

До структури відповідного механізму, автор відносить такі елементи як: норми адміністративного права, що регулюють галузь превентивної діяльності (не лише Національної поліції України, а в загальнодержавному контексті); акти застосування права та такі, що визначають статус і зміст діяльності посадових осіб (поліцейських) які відповідно до покладених на них функційних обов'язків здійснюють превентивну діяльність; адміністративно-правові відносини в сфері здійснення превентивної діяльності, що виникають як в загальному розумінні (між державою і суспільством) так і ситуативно (наприклад, між дільничним офіцером поліції та особою, що звільнилася від відбування покарання та потребує системного проведення з нею роз'яснювальних бесід); наявні адміністративні процедури у сфері превентивної діяльності, котрі забезпечують його реалізацію та досягнення визначених законодавством цілей і мети (стор. 36).

На стор. 37 дисертант зазначає, що адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України – це комплекс положень законодавства, що регламентує діяльність Національної поліції України у векторі забезпечення можливості використання свої прав, свобод, обов'язків і повноважень з метою належної організації системного та послідовного, добровільного або примусового здійснення комплексу дій, перед початком вчинення правопорушення та спрямованих на його попередження.

На стор. 46 визначається, що до структури органів державної влади, що безпосередньо забезпечують здійснення превентивної функції та реалізують її відноситься широке коло суб'єктів. Їх характерною рисою є те, що кожен із них реалізує відповідні повноваження виключно в межах компетенції та з метою недопущення вчинення правопорушень, а також запобігання повторного їх вчинення. Окремі органи правопорядку, не мають в своєму змісті чітко визначених функцій і повноважень превентивного змісту, проте його сутність проглядається під час провадження ними супутньої діяльності, а також під час моніторингу результатів роботи окремих органів державної влади.

На стор. 60 зазначається, що метою функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є організація системного та раціонального функціонування інституту превентивної діяльності в поліції як елемента правоохоронної системи держави,

що діє для забезпечення прав і свобод людини і громадянина, у спосіб недопущення порушень законодавства України.

На стор. 67 стверджується, що різноманіття між функціями в контексті діяльності певного органу та функціями механізму адміністративно-правового забезпечення полягає в тому, що функції органу – можуть бути частково ототожнені з його повноваженнями, хоч і виступають комплексною структурною одиницею та є засобами, способами досягнення поставленої мети, в той час як завдання, фрагментарно поділяють досягнення мети на етапи. Функції ж адміністративно-правового механізму мають управлінський характер відносно організації відповідної діяльності, вони виступають змістом регулювання та інструментами здійснення такого процесу.

На стор. 72 зазначається, що завдання та функції адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є базовими теоретико-правовими категоріями, що формують зміст і спрямованість поліцейської діяльності в даній галузі (адміністративного права). Завданнями адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є коло визначених для досягнення обставин, котрі необхідні для подальшого функціонування та розвитку в країні та суспільстві рівня законності та правопорядку.

На стор. 97-98 автор стверджує, що дослідницько-аналітичний напрям реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, слугує для забезпечення відповідного утворення в контексті його оптимізації, аналізу тенденцій злочинності, встановлення найбільш ефективних методів і способів реалізації превентивних функцій, що в свою чергу оптимізує дію адміністративно-правового механізму загалом (удосконалюючи норми законодавства, що регулюються таку діяльність, забезпечуючи наділення чи позбавлення певних повноважень осіб, що її здійснюють тощо).

До напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності належить дисертант відносити такі напрями як: організаційний, нормативно-забезпечувальний, адміністративно-процедурний. Водночас, додатково встановлено ймовірність віднесення до нього «дослідницько-аналітичного» напрямку, що безпосередньо й фактично здійснюється в процесі реалізації превентивних функцій поліції, а також забезпечує подальший розвиток окресленої інституції (стор. 102).

На стор. 125 зазначається, що праворегулювальна форма адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції, є функціональною за призначенням, у контексті дії відповідного механізму загалом, що дозволяє йому набувати конкретних юридичних рис і значення для суспільного буття.

На стор. 159 автор визначає можливі шляхи імплементації відповідного досвіду в національну правову систему, зокрема, найбільш логічним було б використання низки превентивних програм, що спрямовані на убезпечення суспільства від ряду деструктивних факторів і впливають на правосвідомість з

раннього віку.

Напрямами вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України є: організаційний (процес менеджменту трудових ресурсів у правоохоронні); нормативно-правовий (визначення основних нормативних актів, а також їх удосконалення на підставі правозастосування); інформаційно-аналітичний (забезпечення системного збору необхідної для ефективної реалізації превентивної діяльності інформації, її системний і логічний аналіз із застосуванням досягнень науки й техніки, що, в свою чергу, дозволить докорінно впливати на систему здійснення превентивних заходів і ефективно здійснювати охорону та захист прав і свобод людини і громадянина) (стор. 175).

Науково-дослідна робота відповідає всім визначеним чинним законодавством вимогам. Дисертаційна робота відзначається послідовністю, взаємозумовленістю концепції та результатів, змістовним матеріалом та аргументованістю запропонованих висновків.

Однак, як і будь-яке ґрунтовне новаторське дослідження, дисертаційна робота містить деякі спірні положення, що можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. У підрозділу 1.2 «Суб'єкти превентивної діяльності та місце серед них Національної поліції України», визначаючи місце органів Національної поліції у системі суб'єктів, уповноважених на виконання завдань превентивної діяльності, дисертант аналізує особливості діяльності правоохоронних органів, залишаючи поза увагою органи місцевого самоврядування, які наділені владними повноваженнями щодо здійснення превентивної діяльності, а отже, також є суб'єктами превентивної діяльності.

2. На стор. 62-63 дисертант зазначає, що з урахуванням мети адміністративно-правового регулювання діяльності неурядових правозахисних організацій, можливим є визначення його загальних завдань, зокрема, збалансування функцій адміністративного стимулювання, контролю та нагляду за діяльністю неурядових правозахисних організацій. На нашу думку, варто було б розмежувати терміни «контроль» і «нагляд», оскільки контроль відносно нагляду є ширшим поняттям, тобто нагляд можна розглядати як елемент контролю або як контроль, звужений відносно сфери свого застосування.

3. Пропозиція автора про необхідність законодавчого розширення положень щодо взаємодії органів Національної поліції України та громадськості у сфері запобігання та протидії правопорушенням, викладена на стор. 166-167 дисертації, є цікавою. Однак потребує розгорнутих пояснень в частині особливостей імплементації зарубіжного досвіду в законодавство України.

4. Формулюючи висновки, дисертант наголошує на потребі вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливостях його використання в Україні (стор. 182). Зміст зазначеного положення потребує додаткового уточнення.

Однак, висловлені зауваження істотно не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи Сулацького Владислава Сергійовича та носять рекомендаційний характер.

Виконана Сулацьким Владиславом Сергійовичем дисертація є самостійною завершеною науково-дослідною роботою, в якій отримані нові, науково обґрунтовані результати, що вирішують важливу теоретико-правову проблему юридичної науки, що мають важливе значення для удосконалення адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що дисертація Сулацького Владислава Сергійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову задачу, яка має суттєве значення для науки адміністративного права. Дисертація відповідає спеціальності 081 Право, вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор з урахуванням результатів публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії (спеціальність 081 Право).

Офіційний опонент:
Перший проректор
Одеського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Сергій БРАТЕЛЬ